

Motion till riksdagen 2007/08:So232

av Staffan Danielsson (c)

Rätt till dödshjälp och livstestamente

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda rätten till dödshjälp under vissa specifika förutsättningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda möjligheterna att införa ett juridiskt bindande livstestamente.

2 8 citat

1. Ur motion av riksdagsledamot Carl-Axel Roslund 2003.

”Jag planerar en fest, en minnesfest efter min bortgång.

Jag känner en glädje, som om det skulle vara ett avsked för en intressant resa till ett främmande land, ett lockande okänt, som kommer att ge svar på alla frågor eller ge en sömn av evig frid, bortom alla plågor.

Det skall inte vara sorg kring en kista, men en strålande ljuskandelaber vid en urna och ett porträtt kring vilka föremål de vänner som stått mig nära kommer att ge uttryck för det som fört oss nära i gemenskap i dikt-läsning, musik och sång, och sprida i deras hjärtan en minnenas värme.

Men – hur blir livets slutskede i de fall där hjärtats styrka är större än andra organs, och slutskedet blir en ojämn kamp med årslånga lidanden och en försvinnande identitet? Vilka ångestfyllda tankar ger oss inte detta under våra sista år, som tvärtom borde upplevas i trygghet. I tryggheten att själva få bestämma över våra liv. När den dagen kommer ville jag få hjälp av en kärleksfull hand och lyssna till den musik jag älskat mest, få en smärtfri hjälp att gå över gränsen, och med glädje lämna min bädd åt den som bättre behöver den. Det finns inget sunt förnuft i att denna barmhärtighetens välgärning skulle vara förenad med brott när man själv har uttryckt sin önskan innan ens eget förnuft försvunnit. Jag är säker på att vi är många som önskar en ändring av lagen. Det gick ju bra när det gällde abortfrågan för trettio år sedan, då gällde det spirande liv. Varför då inte det som inte har någon framtid mer än ett outhärdligt lidande?
Agnes Brandt, 100 år.”

Fel! Okänt namn på

2. Från Staffan Danielssons blogg januari 2007:

”Förr ... ansågs självmord vara ett svek mot samhället och mot Gud. Den som tog sitt liv fick inte vila i vigd jord.

Nyligen fick en oerhört svårt handikappad person i Italien, som bara kunde blinka med ögat tror jag, hjälp med att sluta sitt liv. Katolska kyrkan, för vilken livet är heligt och där ett ’för tidigt slut’ är en synd, tillät inte denne svårt sjuke person en kristen begravning.

Idag lever 6 miljarder människor här på jorden. Vi lever allt längre och kan bota allt fler sjukdomar.

Den som nalkas slutet av sitt liv och lider svårt, är svårt sjuk eller mycket gravt handikappad och själv vill somna in – ska detta under noggrann uppsikt kunna tillåtas eller ska det förbjudas och vara ett brott eller en synd?

Min mening är att en människa idag ska kunna erhålla dödshjälp om hennes situation är mycket svår, och om hon själv efter stor eftertanke har tagit ett självständigt beslut om detta.”

3. SvD, ur en prisbelönt reportageserie december 2006 av Fredrik Karén.

”Finns det en himmel för motorcykelfrälsta? I så fall sitter nog Mats Persson där på sin Harley Davidson från 1948. Fri från sjukdom. Fri från smärta. Mats Persson reste till Schweiz för att få hjälp att ta sitt liv.

Det lyser om Mats. Livets låga brinner intensivt trots att han vet att den ska släckas om mindre än tolv timmar. För oss andra tre i rummet är döden djupt ångestladdad som vi gör allt för skjuta framför oss. Men inte för Mats. Han ser döden som en befrielse. Befrielse från ’den där djävla sjukdomen’ som hindrar honom att leva ett värdigt liv. Befrielse från smärtan och plågan att inte kunna göra sig förstadd, inte kunna äta och dricka själv. Inte köra motorcykel, inte bilda familj, inte resa och se världen. Allt det han drömde om en gång.

Han berättar om sitt senaste besök hos neurologen:

Läkaren sa, nu Mats har du ingen vanlig MS längre. Nu är den progressiv. För mig är nästa steg rygggläge och sedan blir det svårare och svårare att andas. Vem fan vill ligga så?

Han pratar stötvis. Muskulaturen i tungan är delvis förtvinad av sjukdomen, konsonanterna och vokaler stockar sig i munnen. Jag får ofta be honom prova en gång till, litet långsammare, så att jag förstår.

Ett år har gått sedan Mats för första gången hörde talas om den schweiziska självmordskliniken Dignitas.

Jag läste en artikel och kände direkt att jag ville dit. Ännu så länge är jag klar i huvudet och kan fatta mina egna beslut. Vem vet hur det är om ett år eller två.

Benny och system Annika har accepterat hans beslut. Båda föräldarna är döda och Mats har ingen egen familj.

Han gör som han vill. Det har han alltid gjort. Har han bestämt sig så är det så, konstaterar Benny.”

4. SvD 19 oktober 2005, artikel av Anna-Lena Haverdahl.

”Sex år levde han som fånge i sin egen totalförlamade kropp. Nu är han död. I lördags fick 35-årige Joakim Alpgård hjälp att ta sitt liv på Dignitas självmordsklinik i Zürich.

Få fall har berört och engagerat våra läsare som Joakim Alpgård.

När hans nödrop nådde mig i mars 2003 låg han sedan nio månader tillbaka som ett vårdpaket bland äldre på geriatriska kliniken på Danderyds sjukhus. Totalförlamad efter en bilolycka sommaren 1999. Joakim bröt nacken när han körde in i en betongpelare efter att ha tävlingskört med en kompis.

Fel! Okänt namn på

Olyckan krympte hans värld, från ett aktivt liv med vänner, familj, resor och sportande till en evig väntan bakom ett skynke i ett grådaskigt sjukhusrum. Enda avbrotten i hans stillastående tillvaro var när personalen kom för att suga hans luftvägar rena från slem och så besöken från hustrun Susanne förstås, sin gamla kärlek han friade till via en bokstavstavla efter olyckan.

Trots att han hade laglig rätt till assistenthjälp och ett handikappanpassat hem blev han kvar på sjukhuset – månad efter månad. Kommunen och landstinget kunde inte komma överens om vem som skulle betala för hans vård.

Till slut höll Joakim Alpgård på att tappa livsgnistan. Han kände sig som en kvarglömd grönsak och undrade vad det var för mening med att rädda livet på en människa om man inte kunde erbjuda ett värdigt liv.

Får jag inte komma hem vill jag inte leva längre, skrev han till dåvarande socialministern Lars Engqvist i ett öppet brev i SvD.

SvD:s artiklar gav resultat. Efter 16 månader på sjukhus kunde Joakim fira nyår i den egna bostaden på Östermalm i Stockholm.

Tolv assistenter turades om att vårda honom dygnet runt. Assistenterna lärde sig tolka honom, trots att han bara kunde mima. Tillsammans med hustrun Susanne försökte de ge honom ett så ' normalt ' liv som möjligt men det räckte inte.

Med hjälp av sina anhöriga tog han kontakt med självmordskliniken i Zürich. Efter en tids väntan togs han emot där i slutet av förra veckan.

I lördags fick han hjälp med att föra sugröret med det dödliga giftet från muggen till munnen. En kort stund senare var han död.”

5. SvD 4 nov 2003, ur en artikel av Gunilla von Hall.

”Den 19-årige Vincent Humbert totalförlamas och blir blind och stum efter en bilolycka. Ändå lyckas han med handtryckningar skriva en bok om att få dö i ett land där dödshjälp är strikt förbjuden – och till sist blir det som han vill. Förra veckan började rättvisans kvarnar mala i vad som blivit känt som 'Humbert-affären', en tragedi som fångslar Frankrike.

På väg hem en septemberkväll 2000 kör 19-åriga Vincent Humbert av vägen. Kraschen är svår, och Vincent blir liggande i koma i nio månader. När han vaknar upp går den fasansfulla sanningen upp för honom: han är totalförlamad, kan varken prata, se eller känna smaker och lukter. Hörseln är nästan borta. Det enda han har i behåll är en väl fungerande hjärna.

Han läggs in på en specialklinik i Berck-sur-Mer, en fiskarby vid Atlantkusten i norra Frankrike. Där börjar livet som 'levande död', som den tidigare brandmannen krasst har beskrivit det. Allt han vill är att få sluta dessa dagar.

'Detta är inget liv, det är inte mitt liv, jag vill inte leva det längre.' Så skriver han i boken: Jag ber er om rätten att få dö (Je vous demande le droit de mourir).

Dödshjälp och assisterat självmord är strikt förbjudna i Frankrike. Lagen ger honom ingen möjlighet att dö.

Så mamma Marie sätter plan nummer tre i verket.

Exakt tre år efter bilolyckan sitter hon vid hans sängkant på kvällen och håller en dödlig dos sömnmedel i sonens sond. Vincent faller i djup koma – men dör inte.

En sjuksköterska upptäcker att något är fel, och Vincent förs i ilfart till intensivvården där han kopplas upp på respirator medan mamman förs till polisstationen.

Uppmärksamheten i massmedierna blir enorm. Det talas om mordåtal och mamman försöker gråtande förklara sig inför tv-kameror medan sonen ligger som ett kollit på intensivvården. I det tillståndet kan han tekniskt sett leva vidare i årtionden. En debatt om barmhärtighetsmord startar –

Fel! Okänt namn på

och får näring av Vincents bok som kommer ut dagen efter och på några veckor säljer i 300 000 exemplar.

En dag senare avlider Vincent.

Jag är lycklig att min bror äntligen är fri, säger en av hans bröder till en fransk radiostation.”

6. Från Staffan Danielssons blogg 23 februari 2007.

” Svåra livsfrågor.

En replik till Corren i vår debatt om dödshjälp, ej ännu (?) publicerad.

Jag har lyft den svåra frågan om 'rätt till dödshjälp' om man är t.ex. mycket gammal, okontaktbar och med svåra smärtor samt själv tidigare har uttryckt en stark vilja i frågan.

Corren (Östgöta Correspondenten) har i en balanserad ledarkommentar argumenterat emot.

Nästa dag har Corren en ledare om rätten till abort, att släcka ett liv som blivit 18 veckor gammalt. En rätt som Corren anser mycket viktig. Idag räddas tidigt födda barn som är mindre än en månad äldre än så.

Jag vill understryka att det här är mycket svåra frågor. Men hur är Correns logik när man dels förbjuder varje möjlighet att efter egen bestämd vilja kunna få dö/somna in i mycket svåra livssituationer då livet rinner ut och har mist sin mening, dels samtidigt argumenterar för rätten till abort upp till vecka 18?

Jag tänker inte nu lägga någon riksdagsmotion i frågan om abort, som också tål att diskuteras. Men blir jag efter ett långt liv 90 år eller mer, lider svårt och är helt okontaktbar, varför kan jag då inte efter egen uttalad vilja få dö/somna in något tidigare än vad den moderna sjukvården möjliggör.

Staffan Danielsson.

En människa från Bankekind.”

7. Från Mimersbrunn.se, ur en uppsats i samhällskunskap av Elin Timander.

”Min familj och jag såg min förr så livsglada farmor tyna bort, tappa minnet, försvinna från omgivningen. Hon kom att glömma bort oss närstående i takt med att hennes kropp förtvinade till att slut se ut som ett skelett. Jag såg att hon för varje dag fick grövre och grövre smärtor, hon kunde inte tala om det, men hennes plågade blick talade så tydligt. Så låg hon på sjukhuset, år efter år. Min farfar var hos henne på sjukhuset varje dag och såg sin hustru lida. Trots att jag var ett barn önskade jag många gånger att hon bara fick dö, somna in och bli befriad. Det tog tolv år. Hon led i tolv år för att sedan få slippa smärtan. Mina föräldrar har flera gånger sagt att om min farmor kunnat framföra sin önskan skulle hon säkerligen ha önskat avsluta sitt liv. När jag tänker på det känner jag att aktiv dödshjälp är något jag tror på. När inte smärtlindrande medel räcker till och döden är ett faktum finns det ingen orsak att förlänga lidandet.

Nästan 70 % av svenskarna anser att aktiv dödshjälp ska tillåtas för dem som själva önskar det. Det visar en Sifundersökning som Svenska Dagbladet låtit göra. Knappt 20 % säger nej och 13 % är tveksamma av de tusen svenskar i skilda åldrar som har tillfrågats. I politiken är döds-hjälpsfrågan verkligen tabubelagd. Det är inget parti som förespråkar aktiv dödshjälp i sitt program. Det är heller inget parti som tar riktig ställning i frågan, och man kan ju fråga sig varför. I Sifundersökningen visas dock att Moderaterna är klart mer positivt inställda än de som röstar på Centerpartiet.”

8. SvD 17 december 2006, ur en artikel av Fredrik Karén.

Det finns i dag fyra platser i världen som öppet och lagligt tillåter aktiv dödshjälp och hjälp till självmord.

Nederländerna: Första land i världen att legalisera aktiv dödshjälp 2002. Hjälp till självmord också tillåtet. Personen måste vara bosatt i landet.

Belgien: Aktiv dödshjälp och hjälp till självmord legaliserades i maj 2002. Personen måste vara bosatt i landet.

Delstaten Oregon i USA: Aktiv dödshjälp legaliserades 1997. Personen måste vara bosatt i delstaten.

Schweiz: Hjälp till självmord lagligt sedan 1941. Aktiv dödshjälp förbjuden. Fyra organisationer hjälper svårt sjuka människor att begå självmord. Bara Dignitas tar emot både schweiziska medborgare och utlänningar.

I Sverige är det förbjudet att hjälpa hopplöst sjuka eller skadade att dö, inte ens om det sker på den sjukas begäran. Inga åtgärder får vidtas eller underlåtas att vidtas för att förkorta en människas liv. Endast åtgärder för att åstadkomma en värdig död får vidtas, t.ex. att ge smärtstillande medel för att minska lidande och att avstå eller avbryta livsuppehållande behandling när det är betungande för patienten. Man förutser och accepterar döden som en trolig konsekvens, men eftersträvar den inte.

Argumenten FÖR dödshjälp.

- Mindre lidande för den sjuke. Mer human.
- Varje människa har rätt att bestämma över sitt liv.
- Människor känner större trygghet inför att bli gamla. Man vet att man slipper lida.
- Ett omfattande regelverk, där flera oberoende läkare avgör med hänsyn till patientens situation, garanterar att dödshjälpen inte missbrukas.
- Tillåter vi abort måste vi också tillåta aktiv dödshjälp för gamla och svårt sjuka.
- Vid dödshjälp kan organen tas om hand, vilket leder till att människor som är i behov av organ överlever.

Det är Ingegerd Berglöf, styrelseledamot i föreningen Rätten till vår död som argumenterar för aktiv dödshjälp. Föreningen driver frågan om livstestamenten.

Livstestamenten gäller i en rad länder. Där beslutar du själv att du, i tillstånd utan återvändo, inte ska utsättas för livsuppehållande behandling. Det handlar ytterst om ett värdigt liv och en värdig död, säger Ingegerd Berglöf.

Argumenten EMOT dödshjälp.

- Det finns stor risk att patienten ångrar sig – men sedan inte vågar säga nej.
- Patienten kan känna att den ligger både samhället och de anhöriga till last, att han eller hon borde välja att dö.
- Legalisering av dödshjälp skulle kunna medföra minskade anslag och minskat intresse för forskning om exempelvis smärtlindring.
- Risk för att den negativa synen på utsatta, funktionshindrade och sjuka människor förstärks.
- Förtroendet för vården kan minska när folk inte vågar berätta hur dåligt de mår på grund av rädsla för att bli avlivade.

Det är Barbro B Johansson, professor emerita i neurologi i Lund, också medförfattare till boken "Att få hjälp att dö" (Studentlitteratur) som argumenterar emot dödshjälp. Hon är också negativ till så kallade livstestamenten där människor skriver att de vill få dödshjälp om de blir svårt sjuka och inte längre kan föra sin egen talan.

Jag har följt många som varit bestämda att avstå behandlingen vid ett visst tillstånd. Men när de väl befunnit sig där har de haft en annan inställning. De är nyfikna och vill leva vidare.

Fel! Okänt namn på

Citaten ovan tar plats men ger en bild av varför jag landar i slutsatsen att vi idag – år 2007 – mycket allvarligt bör överväga en rätt till dödshjälp under noggrant specificerade förutsättningar, och rätt att skriva ett livstestamente. Genom att fortsätta att förneka dessa möjligheter för dem som i specifika situationer vill ha möjlighet till detta tar staten på sig ett mycket stort ansvar. Jag är också fullt medveten om det stora ansvaret för staten/riksdagen/oss ledamöter om vi efter utredning landar i de förslag jag vill ha mycket allvarligt övervägda.

En människa i livets slutskede, eller med svåra plågor och där sjukvården tömt sina resurser, bör under specifika förutsättningar rimligen ha rätt till dödshjälp. Det är ovärdigt att samhället tvingar en döende människa kvar på plågans bädd eller hänvisar henne till egna initiativ eller till att resa utomlands.

En undersökning av Svenska Landstingsförbundet har visat att tre av fyra tillfrågade var för dödshjälp. Det är angeläget att dagens totala förbudslagsstiftning i frågan ses över. En grundlig utredning behövs där bl.a. medicinska, juridiska, etiska och allmänmänskliga aspekter beaktas.

Enligt gällande lag har en patient rätt att avstå från en föreslagen medicinsk behandling. Problemet uppstår i livets slutskede då patienten inte längre är kontaktbar. I det läget bör en tidigare dokumenterad viljeyttring få föra patientens talan.

En sådan juridiskt bindande viljeyttring ska garantera rättstryggheten för både patient och läkare. Detta bör omgående utredas.

Stockholm den 25 september 2007

Staffan Danielsson (c)